

International Year
of Cooperatives

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА
СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Всеукраїнська науково-практична конференція

**“КООПЕРАТИВНИЙ СЕКТОР
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ:
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА
ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ”**

*(з нагоди відзначення Міжнародного року кооперативів,
оголошеного Організацією Об'єднаних Націй)*

Матеріали

**13-14 листопада 2025 року
м. Львів**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ**

МАТЕРІАЛИ

всеукраїнської науково-практичної конференції

Кооперативний сектор економіки України: інноваційний розвиток та європейська інтеграція

*(з нагоди відзначення Міжнародного року кооперативів,
оголошеного Організацією Об'єднаних Націй)*

13–14 листопада 2025 року

м. Львів

Кооперативний сектор економіки України: інноваційний розвиток та європейська інтеграція (з нагоди відзначення Міжнародного року кооперативів, оголошеного Організацією Об'єднаних Націй) : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції / [відповід. за вип. : проф. Куцик П. О.]. – Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2025. – 344 с.

ISBN 978-617-602-399-9

У збірнику представлені тези доповідей, які оприлюднені на науково-практичній конференції Кооперативний сектор економіки України: інноваційний розвиток та європейська інтеграція, яка відбулась 13–14 листопада 2025 року.

Збірник рекомендований науковцям та науково-педагогічним працівникам вищих навчальних закладів і наукових установ, аспірантам, студентам, практичним працівникам і широкому читацькому загалу.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету

Ілля ГОРОХОВСЬКИЙ Голова Ради Укркоопспілки, доктор філософії

Члени оргкомітету

Лідія ВОЙНАШ член Президії Укркоопспілки, директорка Департаменту освіти і науки, директорка НМЦ «Укоопосвіта», к.е.н.;

Петро КУЦИК ректор Львівського торговельно-економічного університету, д.е.н., професор;

Олексій НЕСТУЛЯ ректор Полтавського університету економіки і торгівлі, д.і.н., професор;

Богдан СЕМАК проректор Львівського торговельно-економічного університету, д.е.н., професор;

Олександр ШУМАНОВ член Президії Укркоопспілки, виконавчий директор.

Матеріали друкуються в авторському поданні. Організаційний комітет не несе відповідальності за достовірність інформації, поданої в рукописах.

ISBN 978-617-602-399-9

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

© ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА
СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ

© ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

© ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Регламент роботи конференції

13 листопада 2025 року

9³⁰ – 9⁵⁵

Реєстрація учасників конференції

LUTE is inviting you to a scheduled Zoom meeting.

Торіс: Всеукраїнська науково-практична конференція Кооперативний сектор економіки України: інноваційний розвиток та європейська інтеграція

Time: Nov 13-14, 2025 09:30 AM Kyiv

[https://us06web.zoom.us/meeting/tZMkdeuvpjwqHNc0Df7eIzt_syALrLGRScIL/ics?icsToken=DD8uCZPku3F0GhuO0gAALAAAAD8Fj1oGySX1uqkfPkWRwu1EJ3vypz9AgbY-DB8sAtguPoyIwMLPmmYB6mMS0hUNm59iaGyINoA9y-v4LTAwMDAwMQ&meetingMasterEventId=V5swBMqBQMGCQyYgmmWHKA](https://us06web.zoom.us/join/87922787063?pwd=1BtLdmzRESIrdwISbq0Xownfzv0XQW.1)

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/87922787063?pwd=1BtLdmzRESIrdwISbq0Xownfzv0XQW.1>

Meeting ID: **879 2278 7063**

Passcode: **MC3zGN**

14 листопада 2025 року

9³⁰ – 9⁵⁵

Реєстрація учасників конференції

Виступ учасників конференції – 8 хв

Виступ у дискусії – до 2 хв

13 листопада 2025 р.

Пленарне засідання 1

Стратегічне бачення розвитку економіки, бізнесу та освіти в умовах воєнних викликів і післявоєнного відновлення України

10:00-10:30	Модератор: Ілля ГОРОХОВСЬКИЙ, Голова Ради Укркоопспілки, доктор філософії	
10:30-11:00	ДЛІГАЧ Андрій Олександрович д.е.н., засновник Advanter Group та міжнародної бізнес-спільноти Board, співзасновник Центру економічного відновлення, координатор розробки Національної економічної стратегії, Голова Ради Коаліції бізнес-спільнот за модернізацію України, Голова Центру соціальних змін і поведінкової економіки	Стан економіки, перспективи, проблеми з людським капіталом, вплив вищої освіти на економіку
11:00-11:45	ГАРДУС Максим Валерійович спеціаліст з питань комунікації та партнерств Razom We Stand	Державна політика, реформи у сфері енергетики
11:45-12:15	ШАРОВ Олег Ігорович Генеральний директор директорату вищої освіти та освіти дорослих Міністерства освіти і науки України	Вища та фахова передвища освіта України: стан, виклики й пріоритети розвитку
12:15-12:45	ХОРУНЖИЙ Юліан Андрійович Старший партнер Ario Law Firm	Господарський кодекс України: передумови та наслідки скасування
12:45-13:15	ХОРУНЖИЙ Юліан Андрійович Старший партнер Ario Law Firm	Національна стратегія доходів: податкова реформа
13.15-14.00	ПЕРЕРВА	
Пленарне засідання 2		
14:00-16:30	Модератор: Петро КУЦИК, ректор ЛТЕУ	
	Доповідачі:	
	Петро КУЦИК	Експонентне зростання внутрішньої торгівлі: передумови забезпечення та вектори активізації
	Наталія МЦЕНКО	Соціальні функції та соціальна відповідальність кооперативної торгівлі в умовах економічних шоків
	Сергій СЕМІВ	Інноваційні інструменти розвитку роздрібно торгівлі в кооперативах Європи
	Ігор ФРАНІВ	Інноваційні чинники розвитку регіональної економіки на засадах сталого розвитку
	Учасники панельної дискусії	Ігор МІЩУК, Руслан ЛУПАК, Ольга ТРУТ, Оксана КОПИЛЮК, Микола ВІРТ
	Модератор: Богдан СЕМАК, проректор ЛТЕУ	
	Доповідачі:	
	Віктор ШЕВЧУК	Стійкість кооперативних організацій до кризових явищ: приклад Канади
	Марія ФЛЕЙЧУК	Кооперативна ідеологія vs капіталізм в умовах воєнних викликів
	Оксана ВЕРБОВА	Стратегічна роль кооперації у повоєнному сталому відновленні національної економіки України
	Назарій ТУЛКА	Міграційні тенденції українців: причини, масштаби та вплив на розвиток економіки й зовнішньої торгівлі України
	Роман ОЛІЙНИК	Інструменти штучного інтелекту у бізнесі: від доступних рішень до трансформації бізнес-моделей
	Учасники панельної дискусії	Ірена СВИДРУК, Юлія ПОЛЯКОВА, Тетяна МЕДИНСЬКА, Руслан БОЙКО, Надія РУЩИШИН

14 листопада 2025 р.

Секція 1. КООПЕРАТИВНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Наталія БАСІЙ, Юрій ДАЙНОВСЬКИЙ	Роль європейських програм підтримки інновацій у розвитку кооперативів
Наталія ВЛАСЮК	Перспективи розвитку кооперації в Україні з використанням світового досвіду
Владислав ГОНЧАРЕНКО, Артем ПОЖАР	Кредитні спілки: досвід Європи та українська практика
Ілля ГОРОХОВСЬКИЙ	Перспективи розвитку європейської кооперації в умовах глобальних викликів сучасності
Людмила ДИБЧУК, Володимир ПЕТРЕНКО	Від кооперативної школи до інституту: сторіччя освітніх традицій на Поділлі
Віталій ЖМАКА	Музей історії споживчої кооперації Сумщини як осередок музейної педагогіки
Наталія ЖУЛЬ	Внесок Василя Доманицького у розвиток кооперативного руху на Черкащині
Василь КЛОК, Олександра КЕНДУС	Роль кооперації в українському національному русі у епістолярній спадщині Кость Левицького
Іван КОЗІЙ, Михайло ПІГОШ	Сутнісні імперативи поняття кооперації
Степан КОШКАРОВ, Данило ФИЛИПЧУК	Порівняльний аналіз правового забезпечення зародження кооперативного руху на Буковині середини ХІХ століття
Юрій МИХАЛЬСЬКИЙ, Денис ГОРОХОВСЬКИЙ	Історія ребрендингу Укоопспілки та створення бренду «СООР-Україна»
Василь МУЛЯРЧУК Марія ПРОЦИК	Жінки в українському кооперативному русі: внесок Івонни Блажкевич
Галина ОВЕРКО	Історичний розвиток та взаємодія українського та європейського кооперативного руху
Олена ОЛИЦЬКА	Кооперативний рух: правові аспекти та перспективи
Юлія ПОЛЯК	Впровадження та стимулювання інноваційного розвитку України
Наталія ПРІОР	Витоки кредитної кооперації Житомирщини
Ірина ПЯТНИЦЬКОВА	Створення М. В. Левитським промислових артілей на півдні України наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.
Ольга САШКО	Становлення та розвиток споживчої кооперації на Волині
Наталія СТУПАРЬ, Юлія НОЧОВНА	Проект «В єдності – сила» – крок до бізнесового успіху споживчої кооперації України
Секція 2. КООПЕРАТИВНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	
Ганна АНІЛОВСЬКА, Василь ПЛЕША	Інформаційна безпека та ризики інформаційних систем
Арсен АРУТЮНЯН	Кооперативна модель економічного розвитку в умовах поглиблення європейської інтеграції та післявоєнної відбудови України
Аїда Марданкизи БАДАЛОВА	Актуальні проблеми обліку та оподаткування малого бізнесу в умовах сучасної економіки України
Георгій БЛАК	Роль споживчої кооперації у поглибленні процесів європейської інтеграції України

Михайло ВАНІВСЬКИЙ	Пріоритети розвитку роздрібної торгівлі системи споживчої кооперації України
Віра ВАРГАС	Кооперативи як каталізatori післявоєнної відбудови України: роль IT-інструментів у масштабуванні соціальних, освітніх та підприємницьких проєктів
Оксана ВЕРБОВА	Стратегічна роль кооперації у повоєнному сталому відновленні національної економіки України
Павло ВИГОВСЬКИЙ	Інституційне середовище інноваційної діяльності: тренди модернізації
Лідія ВОЙНАШ	Пріоритети розвитку споживчої кооперації та кооперативної освіти в умовах воєнного часу та у процесі післявоєнної відбудови України
Тетяна ГОРОДНЯ, Валентина КУЦИК	Розвиток житлової та будівельної кооперації в контексті післявоєнної житлової та будівельної кооперації в контексті післявоєнної відбудови України
Герман ГОРЯЙНОВ, Олена МАСЛІЙ	Кооперативна модель як чинник стійкого розвитку в умовах європейської інтеграції
Оксана ДАВИДОВИЧ, Наталія ПАЛЬКО	Сучасні виклики у кооперації крафтового сироваріння
Ігор КОСОЛОВСЬКИЙ	Кооперативна діяльність в нооекономіці
Руслан ЛАВРОВ	Кооперативи як драйвери розвитку соціального підприємництва: європейські тенденції та українські перспективи
Олег ЛЕГА	Дослідження зарубіжного досвіду діяльності паливних кооперативів та можливості його застосування в Україні в умовах відбудови національної економіки
Анатолій МОКІЙ, Марія ФЛЕЙЧУК, Олеся ДАЦКО, Степан КОШКАРОВ	Кооперативна ідеологія VS капіталізм в умовах воєнних викликів
Юрій НЕСТУЛЯ	Особливості сучасних моделей відкритих інновацій
Дмитро ОЛЕНЮК	Актуальні питання трансформації системи продовольчої безпеки України
Іван ПИКУС	Інноваційна парадигма трансформації професійної освіти: механізми збалансування ринку праці
Сергій СЕМІВ	Інноваційні інструменти розвитку роздрібної торгівлі в кооперативах Європи
Назарій ТУЛКА	Міграційні настрої Українських IT-спеціалістів: причини, тенденції та вплив на кадровий потенціал та економіку України
Юрій ТУРЯНСЬКИЙ, Володимир ГРИНІВ	Стратегічні пріоритети інвестиційно-інноваційного розвитку внутрішньої торгівлі України
Ігор ФРАНІВ	Інноваційні чинники розвитку регіональної економіки на засадах сталого розвитку
Віталій ШАПОВАЛОВ	Кооперативи як інституційні одиниці: адаптація до викликів європейської інтеграції України
Віктор ШЕВЧУК	Стійкість кооперативних організацій до кризових явищ: приклад Канади
Олена ЯРІШ, Владислав ОМЕЛЬЯНЕНКО	Кооперативна екосистема України: виклики, можливості та Європейський вектор розвитку

Секція 3. СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: РОЛЬ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ	
Сергій АЛЕКСОВ, Віра НИЧ	Штучний інтелект як інструмент антикорупційного контролю
Олена ВИСОЧАНСЬКА	Порядок митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги, що надходять в Україну за участю кооперативних підприємств
Ольга ГИРКА, Михайло БОДАК	Сучасні інноваційні підходи до якості харчових продуктів у системі споживчої кооперації в умовах європейської інтеграції України
Христина ГОРЕЦЬКА	Медіація у вирішенні комерційних спорів як інноваційний спосіб застосування європейського досвіду
Алла ДІДИК, Сергій АЛЕКСОВ	Agile-методології Scrum та Kanban у кооперативному секторі: практичні аспекти застосування Jira і Trello як інноваційних інструментів управління
Олег ДУШЕНКО	Європейська інтеграція та інноваційні механізми розвитку торговельних підприємств: виклики та перспективи
Петро КУЦИК	Експонентне зростання внутрішньої торгівлі: передумови забезпечення та вектори активізації
Юрій ЗВІР, Наталія МІЦЕНКО	Соціальні функції та соціальна відповідальність кооперативної торгівлі в умовах економічних шоків
Ігор МІЩУК, Богдан ЛИЛО	Субекти кооперативної торгівлі в ланцюгах постачань
Ольга МУЛЬСКА	Механізми забезпечення міграційної безпеки України в умовах інноваційних викликів
Василь МУЛЬСКИЙ	Міграція як чинник економічної безпеки: коопераційні можливості та інноваційні виклики
Наталія ПЕДЧЕНКО, Юрій НЕСТУЛЯ, Олександр БОЙКО, Вікторія ПИСАРЕНКО	Перспективи розвитку української кооперації в умовах війни
Любов ПІХОТІНА, Ольга ГУРТОВА, Наталія ПРАВДА	Торговельні підприємства новомосковської райспоживспілки як важливий соціальний проєкт сьогодення
Віталій ЧИМИРИС	Інноваційна діяльність в умовах економічної конкуренції
Секція 4. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ КООПЕРАТИВІВ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	
Роман ВОРОНКО, Олена БУРДИК	Облік доходів в організаціях споживчої кооперації: особливості формування та напрями вдосконалення
Юлія КОВАЛЬ	Регулювання та контроль фінансової діяльності страхових компаній під час воєнного стану в умовах євроінтеграції
Жанна КОНОНЕНКО, Олег КОНОНЕНКО, Руслан ЛИЗУН,	Фінансова стійкість сільськогосподарських кооперативів: диверсифікація та оптимізація
Оксана ЛОПАТОВСЬКА, Павло НАГОРНИЙ	Фінансова інформаційна безпека кооперативних підприємств як ключовий чинник захисту національних інтересів України
Юлія НІКОЛЬЧУК	Інноваційні фінансові інструменти як запорука розвитку кооперативів
Алла ОЗЕРАН, Володимир ОЗЕРАН	Проблеми нормативно-методичного регулювання бухгалтерського обліку в галузях економіки

Секція 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВІВ	
Андрій АРТЕМЕНКО	Спільний код, спільний успіх: VIBE – coding як рушій кооперативних ІТ-стартапів. як генеративна розробка підсилює студентські та кооперативні проєкти
Василь БАЧИНСЬКИЙ	Концепція Balanced Scorecard (BSC) в інформаційній системі менеджменту кооперативних організацій і підприємств
Інна БОЙЧУК	Використання інтернет-реклами в діяльності кооперативних підприємств
Тетяна ГУСАКОВСЬКА, Леся РИБАЛКО-РАК, Наталія КУЖЕЛЬ, Олександр КУЖЕЛЬ	Цифрова трансформація кооперативів: роль інноваційних технологій менеджменту в забезпеченні сталого розвитку
Оксана ДЕЛІЯ, Анастасія ДЕМЯНЕЦЬ	Інструментарій випереджувального управління новими технологіями для розроблення політик сталого розвитку кооперативів
Ольга ДОРОШЕНКО	Інноваційні інструменти менеджменту в кооперативному русі: відповідь на виклики сьогодення
Світлана ДУДЕЦЬКА	Інноваційні технології менеджменту як інструмент сталого розвитку кооперативів в Україні
Анжела ЗАХАРЕНКО-СЕЛЕЗНЬОВА	Сучасні аспекти розвитку інфраструктури цифрового ринку
Ростислав ЗАЦЕРКОВНИЙ	VR/AR-лабораторії в університетах як платформа для інноваційної підготовки фахівців
Галина ЗАЯЧКОВСЬКА, Галина ЯНКОВСЬКА	Інноваційні маркетингові технології як драйвер сталого розвитку кооперативів
Наталія КАРПЕНКО, Марина ІВАННІКОВА	Українська та німецька моделі захисту прав споживачів
Микола ЛЮБИМОВ, Микола ДЕЛІЯ	Визначення ролі і можливостей кооперації в контексті розвитку бухгалтерського обліку в Україні, євроінтеграційних викликів і концепції сталого розвитку
Лідія МАРЧИШИН	Інноваційні технології в логістичній діяльності підприємств торгівлі споживчої кооперації України
Роман ОЛІЙНИК	Kanban у навчанні ІТ-дисциплін: від управління завданнями до розвитку командної взаємодії
Василь ПЕРЕБИЙНІС, Алла СВІТЛИЧНА, Назар ВІТРЮК, Євгеній КРІЛЬ	Обслуговуюча кооперація: стан і перспективи розвитку
Ірена СВИДРУК, Валерія КОЗЛОВА	Інтегративно-адаптивний підхід до інноваційної трансформації процесу прийняття рішень
Богдан СЕМАК	Застосування інноваційних маркетингових інструментів кооперативними підприємствами
Ірина СОКИРНИК, Руслан АТАМАНЮК	Застосування технологій стратегічного управління у розвитку малих підприємств ресторанного бізнесу
Ярослав СТЕЦИК, Юрій ІВАНЮК	Зарубіжний досвід розвитку туризму в контексті гармонізації дослідницьких підходів та управлінських потреб

Ольга ТАДЕОЩУК	Кармічний менеджмент як нова парадигма управління організаціями
Аліна ТКАЧЕНКО	Роль кооперативів у популяризації сталого споживання органічних харчових продуктів
Ніна ТРІШКІНА	Організація маркетингової діяльності в торговельних підприємствах споживчої кооперації
Ірина ТУЧКОВСЬКА	Стратегічне управління в умовах цифрової трансформації підприємства
Оксана ЧЕРНЕНКО, Андрій ЖУЛЯ, Артур БРАЖНІЧЕНКО	Інновації в менеджменті і маркетингу як ключ до сталого розвитку кооперативних об'єднань: актуальні проблеми

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	
Ілля ГОРОХОВСЬКИЙ	15
Секція 1. КООПЕРАТИВНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Наталія БАСІЙ, Юрій ДАЙНОВСЬКИЙ	
Роль європейських програм підтримки інновацій у розвитку кооперативів	19
Наталія ВЛАСЮК	
Перспективи розвитку кооперації в Україні з використанням світового досвіду	22
Владислав ГОНЧАРЕНКО, Артем ПОЖАР	
Кредитні спілки: досвід Європи та українська практика	25
Ілля ГОРОХОВСЬКИЙ	
Перспективи розвитку європейської кооперації в умовах глобальних викликів сучасності	28
Людмила ДИБЧУК, Володимир ПЕТРЕНКО	
Від кооперативної школи до інституту: сторіччя освітніх традицій на Поділлі	32
Віталій ЖМАКА	
Музей історії споживчої кооперації Сумщини як осередок музейної педагогіки	37
Наталія ЖУЛЬ	
Внесок Василя Доманицького у розвиток кооперативного руху на Черкащині	41
Василь КЛОК, Олександра КЕНДУС	
Роль кооперації в українському національному русі у епістолярній спадщині Кость Левицького	44
Іван КОЗІЙ, Михайло ПІГОШ	
Сутнісні імперативи поняття кооперації	47
Степан КОШКАРОВ, Данило ФИЛИПЧУК	
Порівняльний аналіз правового забезпечення зародження кооперативного руху на Буковині середини ХІХ століття	50
Юрій МИХАЛЬСЬКИЙ, Денис ГОРОХОВСЬКИЙ	
Історія ребрендингу Укоопспілки та створення бренду «СООР-Україна»	53
Василь МУЛЯРЧУК, Марія ПРОЦИК	
Жінки в українському кооперативному русі: внесок Іванни Блажкевич	56
Галина ОВЕРКО	
Історичний розвиток та взаємодія українського та європейського кооперативного руху	59
Олена ОЛИЦЬКА	
Кооперативний рух: правові аспекти та перспективи	62
Юлія ПОЛЯК	
Впровадження та стимулювання інноваційного розвитку України	64
Наталія ПРІОР	
Витоки кредитної кооперації Житомирщини	69
Ірина ПЯТНИЦЬКОВА	
Створення М. В. Левитським промислових артілей на півдні України наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.	73
Ольга САШКО	
Становлення та розвиток споживчої кооперації на Волині	77
Наталія СТУПАРЬ, Юлія НОЧОВНА	
Проект «В єдності – сила» – крок до бізнесового успіху споживчої кооперації України	80

**Секція 2. КООПЕРАТИВНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ
ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ**

Ганна АНІЛОВСЬКА, Василь ПЛЕША Інформаційна безпека та ризики інформаційних систем	83
Арсен АРУТЮНЯН Кооперативна модель економічного розвитку в умовах поглиблення європейської інтеграції та післявоєнної відбудови України	87
Аїда Марданкизи БАДАЛОВА Актуальні проблеми обліку та оподаткування малого бізнесу в умовах сучасної економіки України	91
Георгій БІЛАК Роль споживчої кооперації у поглибленні процесів європейської інтеграції України	95
Михайло ВАНІВСЬКИЙ Пріоритети розвитку роздрібно-торгівельної системи споживчої кооперації України	98
Віра ВАРГАС Кооперативи як каталізатори післявоєнної відбудови України: роль ІТ-інструментів у масштабуванні соціальних, освітніх та підприємницьких проєктів	102
Оксана ВЕРБОВА Стратегічна роль кооперації у повоєнному сталому відновленні національної економіки України	106
Павло ВИГОВСЬКИЙ Інституційне середовище інноваційної діяльності: тренди модернізації	110
Лідія ВОЙНАШ Пріоритети розвитку споживчої кооперації та кооперативної освіти в умовах воєнного часу та у процесі післявоєнної відбудови України	114
Тетяна ГОРОДНЯ, Валентина КУЦИК Розвиток житлової та будівельної кооперації в контексті післявоєнної житлової та будівельної кооперації в контексті післявоєнної відбудови України	118
Герман ГОРЯЙНОВ, Олена МАСЛІЙ Кооперативна модель як чинник стійкого розвитку в умовах європейської інтеграції	121
Оксана ДАВИДОВИЧ, Наталія ПАЛЬКО Сучасні виклики у кооперації крафтового сироваріння	124
Ігор КОСОЛОВСЬКИЙ Кооперативна діяльність в нооекономіці	127
Руслан ЛАВРОВ Кооперативи як драйвери розвитку соціального підприємництва: європейські тенденції та українські перспективи	130
Олег ЛЕГА Дослідження зарубіжного досвіду діяльності паливних кооперативів та можливості його застосування в Україні в умовах відбудови національної економіки	134
Анатолій МОКІЙ, Марія ФЛЕЙЧУК, Олеся ДАЦКО, Степан КОШКАРОВ Кооперативна ідеологія VS капіталізм в умовах воєнних викликів	138
Юрій НЕСТУЛЯ Особливості сучасних моделей відкритих інновацій	143
Дмитро ОЛЕНЮК Актуальні питання трансформації системи продовольчої безпеки України	147
Іван ПИКУС Інноваційна парадигма трансформації професійної освіти: механізми збалансування ринку праці	151
Сергій СЕМІВ Інноваційні інструменти розвитку роздрібно-торгівельної системи в кооперативах Європи	155

Назарій ТУЛКА	
Міграційні настрої Українських ІТ-спеціалістів: причини, тенденції та вплив на кадровий потенціал та економіку України	159
Юрій ТУРЯНСЬКИЙ, Володимир ГРИНІВ	
Стратегічні пріоритети інвестиційно-інноваційного розвитку внутрішньої торгівлі України	164
Ігор ФРАНІВ	
Інноваційні чинники розвитку регіональної економіки на засадах сталого розвитку	169
Віталій ШАПОВАЛОВ	
Кооперативи як інституційні одиниці: адаптація до викликів європейської інтеграції України	172
Віктор ШЕВЧУК	
Стійкість кооперативних організацій до кризових явищ: приклад Канади	176
Олена ЯРІШ, Владислав ОМЕЛЬЯНЕНКО	
Кооперативна екосистема України: виклики, можливості та Європейський вектор розвитку	180
Секція 3. СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: РОЛЬ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ	
Сергій АЛЕКСОВ, Віра НИЧ	
Штучний інтелект як інструмент антикорупційного контролю	183
Олена ВИСОЧАНСЬКА	
Порядок митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги, що надходять в Україну за участю кооперативних підприємств	186
Ольга ГИРКА, Михайло БОДАК	
Сучасні інноваційні підходи до якості харчових продуктів у системі споживчої кооперації в умовах європейської інтеграції України	190
Христина ГОРЕЦЬКА	
Медіація у вирішенні комерційних спорів як інноваційний спосіб застосування європейського досвіду	194
Алла ДІДИК, Сергій АЛЕКСОВ	
Agile-методології Scrum та Kanban у кооперативному секторі: практичні аспекти застосування Jira і Trello як інноваційних інструментів управління	197
Олег ДУШЕНКО	
Європейська інтеграція та інноваційні механізми розвитку торговельних підприємств: виклики та перспективи	201
Петро КУЦИК	
Експонентне зростання внутрішньої торгівлі: передумови забезпечення та вектори активізації	205
Юрій ЗВІР, Наталія МЦЕНКО	
Соціальні функції та соціальна відповідальність кооперативної торгівлі в умовах економічних шоків	208
Ігор МІЩУК, Богдан ЛИЛО	
Субекти кооперативної торгівлі в ланцюгах постачань	214
Ольга МУЛЬСКА	
Механізми забезпечення міграційної безпеки України в умовах інноваційних викликів	219
Василь МУЛЬСКИЙ	
Міграція як чинник економічної безпеки: коопераційні можливості та інноваційні виклики	223
Наталія ПЕДЧЕНКО, Юрій НЕСТУЛЯ, Олександр БОЙКО, Вікторія ПИСАРЕНКО	
Перспективи розвитку української кооперації в умовах війни	227

Любов ПІХОТІНА, Ольга ГУРТОВА, Наталя ПРАВДА Торговельні підприємства новомосковської райспоживспілки як важливий соціальний проєкт сьогодення	230
Віталій ЧИМИРИС Інноваційна діяльність в умовах економічної конкуренції	233

Секція 4. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ КООПЕРАТИВІВ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Роман ВОРОНКО, Олена БУРДИК Облік доходів в організаціях споживчої кооперації: особливості формування та напрями вдосконалення	235
Юлія КОВАЛЬ Регулювання та контроль фінансової діяльності страхових компаній під час воєнного стану в умовах євроінтеграції	239
Жанна КОНОНЕНКО, Олег КОНОНЕНКО, Руслан ЛИЗУН, Фінансова стійкість сільськогосподарських кооперативів: диверсифікація та оптимізація	243
Оксана ЛОПАТОВСЬКА, Павло НАГОРНИЙ Фінансова інформаційна безпека кооперативних підприємств як ключовий чинник захисту національних інтересів України	247
Юлія НІКОЛЬЧУК Інноваційні фінансові інструменти як запорука розвитку кооперативів	251
Алла ОЗЕРАН, Володимир ОЗЕРАН Проблеми нормативно-методичного регулювання бухгалтерського обліку в галузях економіки	255

Секція 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ ЯК ІНСТРУМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВІВ

Андрій АРТЕМЕНКО Спільний код, спільний успіх: VIBE – coding як рушій кооперативних ІТ-стартапів. як генеративна розробка підсилює студентські та кооперативні проєкти	259
Василь БАЧИНСЬКИЙ Концепція Balanced Scorecard (BSC) в інформаційній системі менеджменту кооперативних організацій і підприємств	262
Інна БОЙЧУК Використання інтернет-реклами в діяльності кооперативних підприємств	267
Тетяна ГУСАКОВСЬКА, Леся РИБАЛКО-РАК, Наталія КУЖЕЛЬ, Олександр КУЖЕЛЬ Цифрова трансформація кооперативів: роль інноваційних технологій менеджменту в забезпеченні сталого розвитку	271
Оксана ДЕЛІЯ, Анастасія ДЕМ'ЯНЕЦЬ Інструментарій випереджувального управління новими технологіями для розроблення політик сталого розвитку кооперативів	275
Ольга ДОРОШЕНКО Інноваційні інструменти менеджменту в кооперативному русі: відповідь на виклики сьогодення	278
Світлана ДУДЕЦЬКА Інноваційні технології менеджменту як інструмент сталого розвитку кооперативів в Україні	281
Анжела ЗАХАРЕНКО-СЕЛЕЗНЬОВА Сучасні аспекти розвитку інфраструктури цифрового ринку	285

Ростислав ЗАЦЕРКОВНИЙ	
VR/AR-лабораторії в університетах як платформа для інноваційної підготовки фахівців	288
Галина ЗАЯЧКОВСЬКА, Галина ЯНКОВСЬКА	
Інноваційні маркетингові технології як драйвер сталого розвитку кооперативів	290
Наталія КАРПЕНКО, Марина ІВАННІКОВА	
Українська та німецька моделі захисту прав споживачів	293
Микола ЛЮБИМОВ, Микола ДЕЛІЯ	
Визначення ролі і можливостей кооперації в контексті розвитку бухгалтерського обліку в Україні, євроінтеграційних викликів і концепції сталого розвитку	297
Лідія МАРЧИШИН	
Інноваційні технології в логістичній діяльності підприємств торгівлі споживчої кооперації України	300
Роман ОЛІЙНИК	
Kanban у навчанні IT-дисциплін: від управління завданнями до розвитку командної взаємодії	303
Василь ПЕРЕБИЙНИС, Алла СВІТЛИЧНА, Назар ВІТРЮК, Євгеній КРІЛЬ	
Обслуговуюча кооперація: стан і перспективи розвитку	306
Ірена СВИДРУК, Валерія КОЗЛОВА	
Інтегративно-адаптивний підхід до інноваційної трансформації процесу прийняття рішень	310
Богдан СЕМАК	
Застосування інноваційних маркетингових інструментів кооперативними підприємствами	314
Ірина СОКИРНИК, Руслан АТАМАНЮК	
Застосування технологій стратегічного управління у розвитку малих підприємств ресторанного бізнесу	318
Ярослав СТЕЦИК, Юрій ІВАНЮК	
Зарубіжний досвід розвитку туризму в контексті гармонізації дослідницьких підходів та управлінських потреб	321
Ольга ТАДЕОЩУК	
Кармічний менеджмент як нова парадигма управління організаціями	325
Аліна ТКАЧЕНКО	
Роль кооперативів у популяризації сталого споживання органічних харчових продуктів	329
Ніна ТРІШКІНА	
Організація маркетингової діяльності в торговельних підприємствах споживчої кооперації	333
Ірина ТУЧКОВСЬКА	
Стратегічне управління в умовах цифрової трансформації підприємства	336
Оксана ЧЕРНЕНКО, Андрій ЖУЛЯ, Артур БРАЖНІЧЕНКО	
Інновації в менеджменті і маркетингу як ключ до сталого розвитку кооперативних об'єднань: актуальні проблеми	340

ВСТУПНЕ СЛОВО НА НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ілля ГОРОХОВСЬКИЙ

Голова Ради Укркоопспілки, доктор філософії

Шановні колеги, учасники та гості конференції!

Дозвольте щиро привітати всіх, хто сьогодні зміг приєднатися до нас для фахового обговорення важливих питань розвитку кооперативного сектору економіки України. Ми зібралися у надзвичайно складний для нашої держави час. Щодня Україна переживає обстріли, атаки дронів, загрози блекаутів. Здавалося б зараз не до конференцій, не до наукових дискусій, але саме тому ми маємо бути тут. Саме тому маємо думати, спілкуватися, досліджувати, планувати. Бо знання, інформація, наука – це не розкіш мирного часу. Це – зброя майбутнього.

Поки наші військові захищають країну на фронті, ми маємо захищати її інтелектуальний фронт – освіту, науку, інновації, культуру мислення. Кожна стаття, кожне дослідження, кожна ідея це ще одна цеглина у фундамент майбутньої відбудови країни. Так, сьогодні важко. Але війна колись закінчиться. І коли настане мир, коли замовкнуть сирени, нам потрібно буде не просто відбудовувати зруйновані міста – нам потрібно буде створювати нову Україну: сильну, розумну, сучасну, конкурентоспроможну у світі. І саме зараз, у буквальному та переносному сенсі, в ці темні дні, ми закладаємо передумови того, якою буде Україна майбутнього.

Ми маємо продовжувати проводити конференції, дослідження, обмін думками, щоб не втратити інтелектуальний ритм нації. Бо якщо зупиниться думка – зупиниться і розвиток. Тому, на моє глибоке переконання, наша зустріч має стати не лише черговим формальним заходом, а актом віри. Віри в Україну. Віри в силу розуму. Віри в те, що після темряви завжди приходиться світло.

Сьогодні ми працюємо заради наших дітей, щоб вони жили у країні, яка не лише вистояла, а й перемогла – розумом, ідеями, знаннями. Ми працюємо заради майбутнього, бо саме майбутнє зараз дивиться на нас і чекає відповіді: чи вистачить нам мужності і мудрості бачити світло, коли навколо темрява? Впевнений – вистачить. Бо ми – українці. І наша сила – не лише у зброї, а й у розумі.

Кілька днів тому у столиці Катару Досі пройшло урочисте закриття року кооперативів, проголошеного Організацією Об'єднаних Націй. Захід відбувся під час програми Всесвітнього саміту соціального розвитку, де держави-члени ухвалили політичну декларацію, яка включала визнання кооперативів лідерами соціальної та солідарної економіки. Сама Декларація ґрунтується на попередній Доповіді Генерального секретаря ООН за 2025 рік про роль кооперативів в соціальному розвитку, в якій пролунав заклик до держав світу та їх урядів щодо більш жорсткої політики підтримки зростання кооперативів.

Отже соціальна політика і соціально відповідальний бізнес набувають пріоритетного статусу в світі. Про це говорять нові міжнародні стандарти, ініціативи та політичні пріоритети, громадська увага та запит суспільства. Багато компаній, світових лідерів бізнесу починають розуміти, що сьогодні бути «соціально відповідальним» – це не просто маркетинг, а стратегічна необхідність.

Кооперативи з початку їх створення до теперішнього часу сприяють інклюзивному та сталому розвитку економіки в усьому світі. За даними ООН, тільки в минулому році 300 провідних кооперативів досягли сумарного обороту у майже 3 трильйона доларів США, що еквівалентно восьмій за величиною економіці світу за рівнем ВВП. Зокрема Європа має свої

успішні приклади – іспанський «Мондрагон», італійська модель Емілії-Романї, німецька торговельна мережа REWE, французька фінансова група Credit Agricole та багато інших.

Але у всіх випадках йдеться про одне: люди об'єднуються для досягнення спільних цілей, спираючись на взаємну довіру, солідарність і демократичне управління. І це не лише економіка – це культура співжиття.

Проте сьогодні кооперативний сектор стоїть перед серйозними викликами, в той же час саме вони відкривають для нас і нові можливості. Сучасна економіка змінюється дуже швидко. І ми чесно визнаємо, що кооперативи дійсно стикаються з низкою проблем. Це і нестача капіталу, і складність масштабування, і обмежений доступ до цифрових технологій, обмежена присутність у державній політиці. Свою роль відіграє і людський чинник: демократія вимагає високої відповідальності та професійності від кожного, хто бере участь в управлінні. Але вихід є.

По-перше, нам потрібна співпраця між кооперативами – об'єднання зусиль, створення спільних платформ, сервісів і цифрової інфраструктури.

По-друге, важливо інвестувати у цифрову трансформацію та навчання, щоб кожен член кооперативу став повноцінним учасником цифрової економіки.

По-третє, ми маємо повернути довіру та розуміння кооперативної ідеї.

Люди повинні бачити, що, купуючи у кооперативі, вони інвестують у свою громаду, у майбутнє своїх дітей. Ми нарешті маємо усвідомити – кооператив не зобов'язаний копіювати приватний бізнес. Наша сила – у прозорості, солідарності та співпраці заради спільного блага. Якщо ми зуміємо поєднати ці цінності із сучасними технологіями та ефективним управлінням, ми не лише будемо конкурентоздатними, але й доведемо, що людиноцентрична економіка може бути успішною і стійкою.

Кооперація завжди була і залишається одним із дієвих механізмів самоорганізації суспільства, підтримки місцевих громад, розвитку малого та середнього бізнесу. У сучасних умовах європейської інтеграції нашої держави кооперативний рух набуває нового значення, адже він поєднує соціальну спрямованість із економічною ефективністю, базується на принципах взаємодопомоги, демократії та інноваційного підходу.

Сьогодні перед Україною стоять виклики, які потребують модернізації економіки та впровадження нових управлінських і технологічних рішень. Саме кооперативний сектор може стати майданчиком для апробації інновацій, розвитку аграрної сфери, фінансових і соціальних послуг, створення робочих місць у громадах. Водночас інтеграція до європейського економічного простору вимагає від нас гармонізації законодавчої бази, впровадження найкращих практик корпоративного управління та інституційної підтримки.

Переконаний, що сьогоднішня конференція стане не лише дискусійним майданчиком, а й платформою для напрацювання конкретних пропозицій, які сприятимуть підвищенню ролі кооперативів в економіці України, їх інноваційному розвитку та адаптації до європейських стандартів.

Закликаю вас сьогодні не просто обговорити статус-кво, а спробувати виробити бачення, яке допоможе перетворити кооперативи з окремих локальних практик у справжній регіональний і національний двигун відновлення та модернізації країни.

Дозвольте звернути вашу увагу на важливу закономірність. У світі все має свій цикл життя – від природних екосистем до соціально-економічних формацій. Історія людства показує, що жодна економічна система не є вічною: рабовласництво поступилося місцем феодалізму, феодалізм – капіталізму. Сьогодні ми є свідками того, що і капіталізм у його теперішньому вигляді досягає меж свого розвитку. Він породжує колосальні диспропорції, екологічні кризи, соціальну нерівність та геополітичну нестабільність. Технологічний прогрес (штучний інтелект,

біоінженерія, автоматизація) розвивається швидше, ніж суспільство та його моральні пріоритети встигають до нього адаптуватися. Політика та закони не встигають за реальністю.

Пересічній людині стає все важче зорієнтуватися і вижити у світі, де ще вчора начебто необхідні професії стають непотрібними, компанії, політики та уряди все більше маніпулюють вибором людей, ліберальна демократія втрачає довіру суспільства і багато громадян вважає, що вона працює лише на еліти, а звичні ідеології та цінності руйнуються під натиском штучного інтелекту, глобалізації та інформаційного хаосу. І скоріш за все людство, керуючись інстинктом самозбереження, змушене буде шукати гідну альтернативу. Це не означає, що завтра капіталізм зникне – але це означає, що людство буде вести пошук нових моделей співіснування економіки та суспільства. І, можливо, саме кооперація – як форма господарювання, що поєднає економічну ефективність із соціальною солідарністю, взаємною відповідальністю та демократичним управлінням – здатна стати тим «наступним кроком».

Питання майбутнього звучить так: що прийде на зміну? І все більше дослідників вважають, що це може бути саме кооперація – як наступний етап розвитку, що поєднає економічну ефективність із соціальною справедливістю. Не випадково відомий економіст і лауреат Нобелівської премії професор Джозеф Стігліц, українські громадські діячі на чолі Олександра Фокіна, бачать кооперативну модель не лише як інструмент реформування окремих секторів економіки, а як можливу нову парадигму розвитку у глобальному контексті. Професор Стігліц неодноразово підкреслював: «ринковий фундаменталізм» вичерпав себе. Він не вирішує проблем нерівності, він поглиблює нестабільність і загострює соціальні конфлікти. Стігліц бачить у кооперативах один із реальних інструментів нового устрою економіки: такого, що зможе ефективніше управляти ризиками, справедливіше розподіляти вигоди, підвищувати стійкість громад. Це не лише альтернатива бізнесу в окремих секторах, а модель, що може змінити баланс між ринком, державою та громадянським суспільством.

І саме Україна, яка зараз проходить період трансформації, може стати лабораторією для такої нової економічної моделі – економіки довіри, взаємодопомоги та стійкості. Україна сьогодні перебуває у винятковій точці історії. Ми одночасно боремося за свободу та будуємо нову державу. Нам необхідно відновлювати інфраструктуру, економіку, соціальну сферу. Ми інтегруємося у Європейський Союз і приймаємо правила європейського ринку. У цьому контексті кооперативи можуть стати:

- інструментом відновлення громад;
- механізмом створення нових робочих місць;
- платформою для інновацій у енергетиці, соціальних послугах, сільському господарстві;
- містком до європейських програм і фондів підтримки.

Шановні колеги!

Я запрошую вас не просто до дискусії про перспективи розвитку окремого сектору економіки. Давайте спробуємо розширити межі нашої свідомості. Максимально використати симбіоз практичних знань і наукової думки для створення нової можливої парадигми розвитку кооперації і суспільства в цілому.

Капіталізм дійсно вичерпує свій потенціал і на зміну йому, як би це фантастично не звучало, дійсно може прийти саме кооперація – як синтез економічної ефективності, інноваційності та соціальної солідарності. Отже, не дарма у багатьох країнах кооперативи називають «третьою силою» або «третьою альтернативою» державному та приватному виробництву, а також «старшим братом» держави.

Знову ж таки стверджую – Україна має всі підстави стати лабораторією цієї нової моделі. Наш шлях у Європу – це не лише інтеграція у європейський ринок, але й внесок у його трансформацію. Ми маємо дивитися вперед – думати про відбудову, про нові технології, про освіту і розвиток. Адже після завершення війни саме знання, ідеї та професіоналізм стануть фундаментом оновленої України.

Дозвольте висловити побажання того, щоб наша конференція стала кроком до формування реальної стратегії – стратегії розбудови кооперації та нашої держави, як частини європейського простору. Працюючи сьогодні, ми творимо завтра – заради наших дітей, заради України, яка вистоїть і відродиться сильнішою, ніж будь-коли.

Дякую за увагу і закликаю до відвертої дискусії та плідної праці.

Василь ПЕРЕБИЙНИС

Полтавський університет економіки і торгівлі;

Алла СВІТЛИЧНА

Полтавський державний аграрний університет;

Назар ВІТРЮК

Полтавський університет економіки і торгівлі;

Євгеній КРІЛЬ

Полтавський державний аграрний університет

ОБСЛУГОВУЮЧА КООПЕРАЦІЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. Встановлено, що для розвитку аграрного сектору економіки України на нинішньому етапі характерний активний процес капіталізації, який супроводжується створенням великотоварних аграрних формувань. Обґрунтовано, що одним із шляхів подолання викликів сьогодення для середнього та дрібного агробізнесу є створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Визначено динаміку та спрогнозовано кількості обслуговуючих кооперативів в Україні.

Ключові слова: кооперація, обслуговуюча кооперація, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи.

Постановка проблеми. Соціально-економічні негативні зрушення в Україні, зумовлені воєнними діями на її території, накладають і накладатимуть свій відбиток на функціонування національного агропродовольчого комплексу очевидно ще багато років. Найбільш вразливі до негативних проявів ринкової кон'юнктури особисті та фермерські господарства. Є очевидним, що лише об'єднавши зусилля у вирішенні спільних проблем дрібні товаровиробники зможуть вижити за таких умов. Саме тому об'єктивною необхідністю їх подальшого розвитку, логічним кроком на шляху забезпечення сталого розвитку сільських територій є поширення обслуговуючої кооперації.

Метою цього дослідження є вивчення стану і перспектив розвитку обслуговуючої кооперації.

Виклад основного матеріалу. Країни, що переходять на ринкові засади господарювання, зустрічаються з таким економічним феноменом як «експансія посередницького капіталу у сільському господарстві» [1, с. 13], оскільки це відображає сутність капіталу, що проявляється в усі часи й повсюди.

Варто звернути увагу й на те, що капітал має тенденцію до укрупнення. До речі, Адам Сміт у своїй основній праці «Багатство народу» (книга II) [2, с. 47] розглядав накопичення капіталу як головну рушійну силу економічного прогресу. Однак, як зазначає сучасний дослідник Томас Пікетті [3, с. 9] теперішнє економічне зростання і поширення знань не змінили глибинної структури капіталу та нерівності. З огляду на зазначені властивості капіталу, на наш погляд [4], закономірною реакцією селян є об'єднання їх зусиль через формування сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.

Ідеї кооперації мають глибокі історичні корені, що віддзеркалено як економічною історією, так й історією економічних учень. Зокрема, як вважають дослідники [5, с. 72–75], це: 1) ідеї теорії кооперативної республіки (XIX ст.), що обґрунтовувала побудову нового суспільства за допомогою виробничої кооперації, за участю держави і профспілок; 2) поширення ідей кооперативного руху (XIX–XX ст.); 3) так званий «кооперативний третій шлях» (початок XX ст.).

Кооперація як економічний феномен ґрунтується на низці принципів [1, с. 40–41]. Зокрема, до фундаментальних принципів кооперації відомий діяч міжнародного кооперативного руху Уільям Уоткінс зараховував єдність і злагоду, що передбачає поєднання індивідуальних зусиль і взаємодопомогу в досягненні спільної мети. Фундатори німецької кооперації Г. Шульце-Деліч і Ф. В. Райфайзен базовими кооперативними принципами вважали, зокрема самодопомогу (як покладання на власну енергію, ініціативу, власні сили; як взаємодопомогу між членами кооперативу).

Питання формування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів варто розглядати з урахуванням сучасних тенденцій організаційного розвитку аграрного сектора економіки загалом (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості діючих сільськогосподарських підприємств в Україні станом на 01 січня, 2021–2024 рр. [4]*

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. у % до 2021 р.
Кількість діючих сільськогосподарських підприємств, од.	49 452,00	47 753,00	32 844,00	40 889,00	82,7
Фізичні особи-підприємці, од.	23 916,00	23 050,00	20 437,00	22 071,00,0	92,3
Особисті селянські господарства, тис. од.	3 954,80	3 921,50	3 853,20	3 845,3	97,2

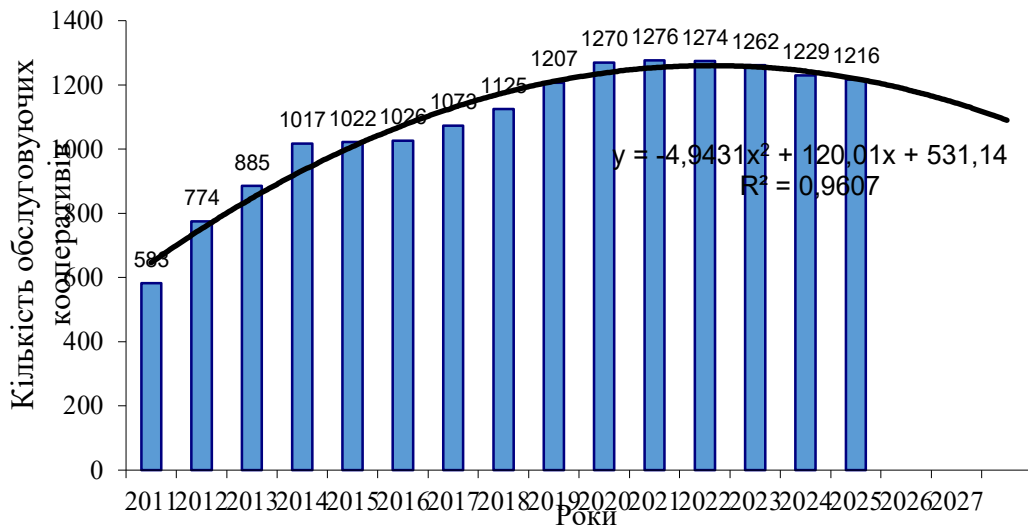
* Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. Джерело: за даними Державної служби статистики України [<https://www.ukrstat.gov.ua/>].

Аналіз даних, наведених у табл. 1, засвідчив закономірні тенденції скорочення кількості діючих підприємств, які займаються виробництвом сільськогосподарської продукції.

Визначальними гравцями українського аграрного ринку залишаються агрохолдинги. За даними VKURSI [6], у 2024 році в державі налічувалось 107 сільськогосподарських компаній, виручка яких склала понад 1 млрд грн, а загальний дохід від їх діяльності становив 339 млрд грн. Наявність великого, середнього та дрібного агробізнесу поряд з численними господарствами населення викликає необхідність налагодження ефективної взаємодії між ними, що в комплексі забезпечить сталий розвиток сільських територій.

Світовий досвід свідчить, що розвиток дрібних сільськогосподарських підприємств, у тому числі і фермерських господарств, як альтернативи великотоварному виробництву (агрохолдингам) неможливий без створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів [4].

Кооперативи є розповсюдженою організаційною формою підприємств у світі. За даними Міжнародного кооперативного альянсу членами кооперативів є понад 1 млрд осіб. Під англійським словом «кооператив» (cooperative), як зазначено в [7], розуміють виключно обслуговуючий кооператив без додавання слова «обслуговуючий» (service). Такого поняття як «виробничий кооператив» (production cooperative) в міжнародні практики не існує. Однак у деяких країнах використовують такі організаційно-правові форми, як колгосп (колективне господарство) в СРСР, кібуц (Ізраїль) та ін. [3].

Рис. 1. Динаміка та прогноз кількості обслуговуючих кооперативів в Україні, 2011–2027 рр. [4]*.

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Згідно з даними рис. 1, до початку 2021 року в Україні спостерігалась динаміка збільшення чисельності обслуговуючих кооперативів, проте активні бойові дії, що ведуться на території держави, зумовили скорочення їх кількості до 1 216 од. станом на 01.01.2025 р. (або на 9,9% менше ніж на початок 2021 р.) [4].

За допомогою застосування поліноміальної лінії тренду нами [4] спрогнозовано чисельність обслуговуючих кооперативів в Україні на 2021–2023 роки. Лінія тренду за нашими даними [4] мала вигляд $y = -5,638x^2 + 127,2x + 519,2$ та високу достовірність (значення коефіцієнту детермінації, наближене до одиниці $R^2 = 0,92$).

Згідно з проведеними розрахунками [4], якби загальні тенденції, що спостерігались упродовж 2011–2020 рр. збереглися, то прогнозне значення чисельності обслуговуючих кооперативів в Україні у 2021 році склала б 1 227 одиниць, у 2022 році – 1 236, у 2023 році – 1 234. Реальні статистичні дані за 2021 та 2022 рр. виявилися навіть вищими (відповідно 1 274 та 1 262 од.).

Проте, з початком активних бойових дій на території держави та у зв'язку із окупацією частини територій, спостерігається скорочення кількості обслуговуючих кооперативів до 1 216 од. в 2024 р., що водночас негативно відобразилось на лінії тренду $y = -4,9431x^2 + 120,01x + 531,14$ [4].

Висновки. Наявність великого, середнього та дрібного агробізнесу поряд з чисельними господарствами населення викликає необхідність налагодження ефективної взаємодії між ними, що в комплексі забезпечить сталий розвиток сільських територій. Це обумовлює подальший розвиток фермерських та особистих селянських господарств через створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зіновчук В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу. Київ: Логос, 1999. 254 с.
2. Blaug Mark. Economic theory in retrospect. 4th ed. Cambridge university press, 1990. 737 p. URL: <http://digamo.free.fr/blaug62.pdf>.
3. Пікетті Т. Капітал у XXI столітті; переклад з англ. Київ: Наш формат, 2016. 696 с.
4. Перебийніс В. І., Світлична А. В., Вітрук Н. М., Кріль Є. В. Стратегії сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. *Успіхи і досягнення в науці*. 2025. № 4 (14). С.727–740. DOI:[https://doi.org/10.528/31-1254-2025-4\(14\)](https://doi.org/10.528/31-1254-2025-4(14)).
5. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Академія, 2001. 848 с.
6. Глібко А. ТОП агрохолдингів України 2024 року. URL: <https://economist.com.ua/top-agricultural-holdings-of-ukraine-in-2024/>.
7. Бондарчук В., Алколей Дж., Молдован Л., Курдицький С. Сільськогосподарський обслуговуючий vs виробничий кооператив. URL: <http://www.zerno.org.ua/articles/coop/304>.